

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИКА
ОЦІНЮВАННЯ**

Спеціальність: 072 – фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійна програма: Фінанси
Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи Фвнм-21
Т.В. Петровський

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність фінансового потенціалу підприємства	6
1.2. Чинники формування й використання фінансового потенціалу підприємств	13
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ОЦІНКА.....	21
2.1. Фінансовий потенціал підприємств в досягненні фінансової самодостатності регіону.....	21
2.2. Фінансова стійкість як складова оцінки фінансового потенціалу підприємства	27
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ	38
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51

ВСТУП

Актуальність. У сучасних умовах економічного розвитку питання ефективного управління фінансовим потенціалом підприємств набуває особливої важливості, охоплюючи всі аспекти управлінської діяльності в бізнесі. Це зумовлює необхідність вибору науково обґрунтованих підходів до оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств, що дозволить визначити їхні внутрішні ресурси та ідентифікувати додаткові резерви для підвищення економічної ефективності. Водночас актуальною залишається проблема обмеженості власних фінансових ресурсів для розвитку підприємств, тоді як доступ до довгострокових кредитних джерел фінансування для більшості суб'єктів економіки є суттєво ускладненим. До значущих бар'єрів у процесі нарощування інвестиційного потенціалу належить поширена серед менеджерів думка про те, що інвестиції можуть призводити до втрати ліквідності підприємств.

Фінансовий потенціал підприємств, зокрема питання його формування та побудови дієвої системи управління, активно досліджували такі науковці, як М. С. Андрющенко, К. В. Діденко, Р. О. Жеребко, А. Л. Ковалюк, В. М. Марченко, С. Г. Пастушенко, І. В. Савченко, Т. І. Тарасова, Ю. Г. Черненко, О. В. Шульга, а також зарубіжні дослідники, зокрема Л. Бергсон, Ф. Рікер і К. Штерн. Водночас у вітчизняній літературі бракує системного аналізу теоретичних і методологічних засад формування фінансового потенціалу підприємств реального сектору економіки, що зумовлює потребу в подальших дослідженнях цього питання.

Цілі та завдання дослідження. Метою даної роботи є поглиблення теоретичних положень та розробка методичних і практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління фінансовим потенціалом підприємства.

Для досягнення цієї мети були визначені наступні завдання:

- розкрити і доповнити економічний зміст поняття "фінансовий

потенціал підприємства";;

- визначити фактори, що впливають на формування фінансового потенціалу підприємства;;

- визначити порядок аналізу та оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості в процесі формування довгострокового фінансового потенціалу;;

- Окреслити особливості побудови стратегії управління фінансовим потенціалом бізнесу;

Метою цього дослідження є процес управління фінансовим потенціалом бізнесу.

Предметом дослідження є теоретична, наукова, методологічна та практична основа системи управління фінансовим потенціалом підприємства

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження та забезпечення його ефективності були використані як загальнонаукові, так і спеціалізовані методи, що дозволяють забезпечити комплексність і глибину аналізу. Центральне місце у роботі посідає системний підхід, який став основою для дослідження поняття «фінансовий потенціал» та розробки концептуальних засад управління фінансовим потенціалом підприємств.

Серед інших методів було використано метод формалізації та узагальнення, що дозволило детально вивчити особливості системи управління підприємством. Методи аналізу і синтезу в поєднанні з діалектичним підходом дали змогу визначити основні виклики та проблеми, характерні для сучасної діяльності підприємств. Для оцінки ключових показників їхньої роботи застосовувався статистичний метод. Крім того, методи моделювання, порівняльного аналізу, індукції та дедукції використовувалися для оцінки рівня фінансового потенціалу підприємств, а також визначення їхньої інвестиційної привабливості.

Інформаційною основою дослідження стали праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців; офіційна статистика, надана Державною службою статистики; результати аналітичних досліджень профільних організацій; а

також дані фінансової звітності підприємств.

Наукова новизна роботи полягає у теоретико-методологічному підході до вдосконалення управління фінансовим потенціалом підприємств, що включає розробку практичних рекомендацій з підвищення його ефективності.

Практичне значення отриманих результатів визначається можливістю впровадження запропонованих авторських підходів, спрямованих на оптимізацію процесів управління та збільшення фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

Структура та обсяг. Кваліфікаційна робота включає вступ, три розділи та список використаних джерел, що налічує 61 найменування. Основний текст роботи займає 55 сторінок, а також містить 6 рисунків і 10 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансового потенціалу підприємства

У контексті комплексного розвитку вітчизняної економіки питання визначення ресурсних можливостей стає пріоритетним напрямком стратегії для будь-якого підприємства. Вивчення економічного зростання підприємства, що залежить від стану його потенціалу, вже давно привертає увагу вчених. В економічній літературі термін "потенціал" часто використовується для позначення кількісної оцінки і підрозділяється на кілька типів: природний, інвестиційний, інтелектуальний, економічний, ресурсний, трудовий і т. д.

Потенціалом можна вважати джерела, можливості, фонди та резерви, які підприємство може використовувати для досягнення визначених цілей. Водночас, потенціал може перевищувати лише певний набір системних функцій, необхідних для ефективної роботи підприємства. Він є основним елементом, що об'єднує цілі, рушійні сили та засоби для успішного розвитку.

Важливо відзначити, що потенція динамічна і проявляється тільки під час її використання. Це використання повинно супроводжуватися збільшенням можливостей, процес його використання і створення стабільний і вимагає постійного вдосконалення. Потенціал підприємства включає в себе ряд показників і факторів, що визначають виробничі потужності, кошти, резерви і ресурсну базу, які можуть бути використані в господарській діяльності.

Серед основних характеристик потенціалу підприємства важливими є стохастичні властивості, оскільки ймовірність його успішного використання залежить від слабких або недостатньо розвинених складових, а також від змін пропорцій і якості ресурсів. Крім того, важливо враховувати умови операційного середовища підприємства. У зв'язку з цим необхідно аналізувати,

оцінювати та управляти діяльністю компанії, спрямованою на формування та використання комплексного потенціалу, що забезпечить її конкурентоспроможність, а також довгострокове та сталий розвиток.

Потенціал підприємства слід розглядати як певну структуру, що складається з групи факторів, що визначають напрямок його діяльності. Серед цих факторів декомунізація може включати функціональні аспекти, що характеризують функціональну діяльність підприємства, організаційні фактори, що визначають методи управління, і ресурсний компонент, який вказує ресурси, необхідні для забезпечення ефективної роботи і конкурентної переваги. Наявність різних комбінацій ресурсів створює особливості внутрішньої структури підприємства, що, в свою чергу, відкриває різні можливості для отримання конкурентної переваги.

Однак потенціал підприємства визначається не лише внутрішніми можливостями, але й зовнішніми умовами. Діяльність конкурентів, урядова політика, відносини з іншими суб'єктами ринку та розмір споживчого попиту також суттєво впливають на формування потенціалу. Важливим завданням для підприємств стає досягнення конкурентних переваг через ефективне використання свого потенціалу, а також забезпечення його зростання більш високими темпами.

Науковці розрізняють широке та вузьке трактування фінансового потенціалу підприємства. У широкому сенсі фінансовий потенціал пов'язаний із відносинами, що виникають на підприємстві у контексті досягнення максимально можливого фінансового результату. У вузькому трактуванні акцент робиться на потенційних фінансових показниках виробництва. Це розрізнення підкреслює важливість не лише теоретичного, але й практичного підходу до управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення

стабільного розвитку підприємства [57].

Таблиця 1.1

Систематизація визначень поняття «фінансовий потенціал підприємства»

Автор	Визначення
1	2
<i>Ресурсний підхід</i>	
Ільїна К.	Сукупність можливостей підприємства які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів.
Толстых Н. Т.	Забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільність їх розміщення та ефективність використання.
Кунцевич О.	Здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів.
Давиденко Н. М.	Обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат.
Брейн Н.	Фінансовий потенціал включає окремі складові фінансових ресурсів підприємства, а саме - статутний, додатковий і резервний капітали, цільове фінансування, фонди накопичення, оборотні активи тощо
<i>Результатний підхід</i>	
Ковальов В. В.	Фінансовий потенціал створює фундамент для трансформації наявного у підприємства ресурсного потенціалу в конкретні результати господарської діяльності підприємства.
Стецюк П.	Фінансовий потенціал - сукупність фінансових ресурсів, з приводу яких на підприємстві виникають відповідні організаційно- економічні відносини, які в кінцевому рахунку спрямовані на забезпечення його високоефективного та прибуткового функціонування.
Паєнго Т.	Фінансовий потенціал це сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку.
Бикова Г.	Фінансовий потенціал - сукупність фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності: він характерний можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності і певних стратегічних напрямів розвитку підприємства.

Джерело: сформовано автором на основі [60]

У своїх дослідженнях, вчені Анна Романова та Сергій Мельников акцентують увагу на різних підходах до розуміння поняття «фінансовий потенціал підприємства». Вони виділяють два основні підходи: ресурсний та

результатний. Ресурсний підхід, на думку таких авторів, як Олександр Григор'єв, Тетяна Левченко та Владислав Кузьменко, визначає фінансовий потенціал через окремі складові фінансових ресурсів, які підприємство має в своєму розпорядженні. Цей підхід дозволяє детально проаналізувати, які ресурси доступні для використання.

З іншого боку, результатний підхід, представлений такими вченими, як Ірина Сидоренко та Петро Федоров, більше фокусується на відносинах, що виникають навколо фінансових ресурсів, які необхідні для досягнення цілей підприємства. Цей підхід підкреслює важливість стратегічного планування, спрямованого на отримання майбутніх результатів, таких як прибуток або розширення ринкових позицій.

Основною складовою фінансового потенціалу є можливість інвестування, яка охоплює як виявлені, так і приховані можливості підприємства для здійснення простої та розширеної регенерації. Визначивши зміст фінансового потенціалу підприємства, важливо розглядати його як об'єктивний елемент структури економічного потенціалу. Це дозволяє зрозуміти його значення та виділити різні аспекти, що складають цю систему.

Фінансовий потенціал, як об'єктивна частина економічного потенціалу підприємства, споживається і відтворюється в процесі його функціонування. У зв'язку з цим, важливість виявлення та вивчення фінансового потенціалу полягає в тому, що при його обґрунтованому аналізі та ефективному використанні можна забезпечити розширене відтворення підприємства. Таким чином, процес розширеної регенерації, як інтегрована система, а також потенціал розвитку підприємства безпосередньо залежать від взаємозв'язку між ефективним функціонуванням фінансового потенціалу, який підлягає споживанню, та регенерацією у формі фінансових ресурсів. Це підкреслює важливість стратегічного підходу до управління фінансами для забезпечення стабільного зростання підприємства в умовах конкурентного середовища.

Підприємство, фінансовий потенціал якого знаходиться на високому рівні, має змогу забезпечити не лише ефективне виробництво та впровадження

інновацій, але й відтворення своїх ресурсів через внутрішню взаємодію об'єктивних складових структури в процесі функціонування. Крім того, воно здатне проявлятися у суспільній формі, що зумовлено зовнішньою взаємодією в системі, де поєднуються об'єктивні, суб'єктивні та класифікаційні складові. Ця динаміка сприяє розвитку науково-технічних можливостей підприємства, що, в свою чергу, веде до прогресу технологій і створення суспільно корисних новацій.

Підприємство, яке має високий фінансовий потенціал, також може вдосконалювати управлінські можливості, реалізуючи ефективні структури, форми та методи управління. Це включає розвиток маркетингу, покращення інфраструктури, підвищення значимості трудових ресурсів і ефективності їх використання. Важливо знайти нові способи отримання, зберігання та передачі інформації, а також мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище.

Компоненти фінансового потенціалу підприємства можна оцінювати за допомогою різних підходів. Наприклад, дослідження, проведені вченими Оленою Сидоренко та Дмитром Левченком, показали, що фінансовий потенціал підприємства включає такі елементи, як статутні, додаткові та резервні, цільове фінансування, накопичені кошти, ліквідні активи, або що ці елементи жовтні становлять основу фінансової стабільності підприємства та надають можливості для подальшого розвитку та адаптації до змін ринкового середовища.

Таким чином, фінансовий потенціал бізнесу являє собою складну структуру, яка визначає його здатність ефективно впроваджувати інновації та функціонувати, а також його вплив на соціально-економічний розвиток в цілому [32].

Інший підхід, викладений у дослідженнях, проведених науковцем Олександром Ковалем, визначає фінансовий потенціал підприємства через низку ключових компонентів. До них належать здатність формувати власні фінансові ресурси, потенціал залучення позикового капіталу, рівень кваліфікації персоналу фінансових служб, а також якість фінансового

контролю, планування, аналітичних процесів і інформаційних систем фінансового менеджменту. Крім того, важливою є загальна організація фінансового управління, яка забезпечує скоординованість усіх цих елементів.

Фінансовий потенціал підприємства слід аналізувати не лише в контексті поточного періоду, але й з урахуванням перспективи на майбутнє. Його складові можна умовно поділити на три основні категорії: фінансовий потенціал стійкості, потенціал забезпечення та потенціал розвитку. Фінансовий потенціал стійкості та забезпеченості відображає здатність підприємства ефективно здійснювати свою поточну діяльність, тоді як фінансовий потенціал розвитку орієнтований на можливості досягнення довгострокових стратегічних цілей.

Фінансовий потенціал корпоративного розвитку - це сукупність доступних та потенційних ресурсів, включаючи фінансові ресурси, які можуть бути використані для реалізації стратегічних цілей як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, і в той же час важливо враховувати вплив зовнішніх факторів, які можуть мати значний вплив на можливості. Ентерпрайз.

Грунтуючись на узагальненні визначення фінансового потенціалу, представленого в науковій літературі, ми склали власну інтерпретацію цього поняття. Таким чином, фінансовий потенціал бізнесу є складною економічною підсистемою, яка діє як механізм об'єднання та перетворення фінансових ресурсів. Ця система діє як інтегрована система, заснована на встановлених відносинах, забезпечуючи об'єктивну складову структури економічного потенціалу підприємства. Він забезпечує ефективне функціонування підприємства, дозволяє йому адаптуватися до змін зовнішнього середовища і досягати стратегічних цілей.

У сучасних умовах, що характеризуються складною економічною ситуацією, загостренням соціальних та екологічних проблем, а також нестабільністю законодавчої бази, вітчизняні компанії мають максимально ефективно використовувати всі наявні та потенційно можливі фінансові ресурси. Вони повинні оперативно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі і вибудовувати систему, здатну забезпечити високу продуктивність

не лише в короткостроковій перспективі, але й на тривалий термін.

Фінансовий потенціал є одним з важливих показників, що показують реакцію української економіки на управлінські рішення. Збільшення цього показника свідчить не тільки про ефективність реалізації обраної політики розвитку, а й про конкурентоспроможність і стійкість окремих підприємств, а також всієї країни. Чим ефективніше працює компанія, тим більше фінансових ресурсів накопичується в результаті її діяльності і тим більше надходжень до державного бюджету за рахунок регіональних бюджетів, податків, штрафів і відрахувань. Це підвищення фінансових ресурсів, у свою чергу, сприяє покращенню соціальної захищеності в країні і створює можливості для подальшого розвитку економіки.

Аналіз наукових робіт показує, що більшість компаній використовують стандартні методи фінансового аналізу для оцінки своїх потенційних можливостей і зростання економічної активності. Це включає розрахунок різних фінансових коефіцієнтів, таких як фінансова стійкість, рентабельність, ділова активність тощо. Однак варто зазначити, що технології, якими підприємства користуються для оцінки свого поточного стану та розробки ефективних стратегій подальшого розвитку, зазнали значних змін. В останні роки спостерігається зростаючий науковий інтерес і практична потреба у використанні таких інструментів, як фінансовий потенціал, для оцінки можливостей економічного зростання компаній.

Таким чином, фінансовий потенціал стає не лише індикатором поточної фінансової ситуації підприємства, але й важливим елементом у формуванні стратегій, які допоможуть адаптуватися до викликів сучасності. Це відкриває нові горизонти для підприємств у їхньому прагненні до сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності в умовах глобалізації та динамічних змін у ринковому середовищі.

Фінансовий потенціал підприємства можна визначити як сукупність відносин, які виникають у процесі його діяльності з метою досягнення максимально можливого фінансового результату. Для успішного

функціонування цього потенціалу необхідно дотримуватись кількох важливих умов: наявність достатнього капіталу, можливість повернення інвестиційного капіталу та ефективна система управління фінансами, яка забезпечує прозорість фінансового стану підприємства.

Фінансові можливості охоплюють ряд фінансових ресурсів, активно задіяних у виробничо-господарській діяльності підприємства. Він має особливість залучення ресурсів для фінансування майбутніх проектів і стратегічного напрямку розвитку компанії. Це забезпечує можливість адаптації ресурсного та виробничого потенціалу відповідно до потреб бізнесу. Основними компонентами фінансового потенціалу є різноманітні фінансові ресурси, такі як статутний, додатковий та резервний капітали, а також можливості для залучення фінансування, накопичені кошти та оборотні активи.

Таким чином, фінансовий потенціал визначається як обсяг фінансових ресурсів і відносин, які виникають всередині підприємства, з метою досягнення ефективного та рентабельного функціонування. Він включає не лише залучені і позикові ресурси, а й можливості їх використання для покриття поточних та майбутніх витрат.

У цьому контексті фінансовий потенціал як категорія, що похідна від фінансів підприємства, формується на основі розподілу фінансових ресурсів за потенційними доходами та факторами виробництва. Цей процес обмежується винятково грошовими відносинами, що виникають під час передачі фінансових ресурсів в межах підприємства. Отже, фінансовий потенціал підприємства можна розглядати як сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів і доходів, які враховують задані параметри ресурсів, виробничого потенціалу та кон'юнктури ринку. Це дозволяє підприємству не лише виживати, але й розвиватися в умовах сучасного динамічного середовища.

1.2. Чинники формування й використання фінансового потенціалу підприємств

Динамізм змін у зовнішньому середовищі, складність бізнес-процесів і

зростаюча конкуренція на ринку готельних послуг зумовлюють необхідність, щоб керівники підприємств приймали стратегічні управлінські рішення, орієнтуючись на комплексний і системний підходи, а також ефективно управління ресурсним потенціалом. Нецільове використання фінансових коштів та наявних можливостей може призвести до неефективного управління та фінансових збитків.

Процес нарощування потенціалу підприємства полягає в реалізації заходів, які забезпечують ринкові можливості, шляхом коригування його характеристик відповідно до поставлених цілей. Основні наукові підходи до цього процесу включають:

1. **Системний підхід:** Він є основою нарощування потенціалу. Спочатку проводяться маркетингові дослідження, які допомагають визначити параметри продукту або послуги, включаючи якість, ціну, цільову аудиторію та терміни виконання. Ці вихідні параметри мають бути суперечливими, що дозволяє визначити вхідні ресурси та інформацію, необхідні для реалізації внутрішніх бізнес-процесів.
2. **Маркетинг:** Споживачі виступають основною точкою відліку для формування корпоративних функцій. Стандарт має бути націлений на підвищення якості кінцевого продукту відповідно до потреб споживачів, що веде до покращення всіх елементів потенціалу.
3. **Функціональні можливості:** Це включає пошук нових технічних рішень для задоволення поточних або потенційних потреб. Після визначення функцій, які необхідно виконати, розробляються альтернативні варіанти реалізації і розраховуються їх витрати.
4. **Відтворення:** Орієнтоване на задоволення потреб клієнтів за рахунок порівняння з аналогічними продуктами на ринку, акцентуючи увагу на низькому споживанні ресурсів і постійному оновленні виробництва.
5. **Інноваційний підхід:** Спрямований на активізацію інноваційної діяльності за допомогою виробничих факторів та інвестицій. Підтримка інновацій у виробництві забезпечує конкурентоспроможність

підприємства.

6. **Нормативний підхід:** Включає встановлення стандартів для ключових елементів потенціалу, таких як якість продукції, обсяги ресурсів і параметри ринку.
7. **Комплексний підхід:** Потребує врахування технічних, екологічних, економічних, організаційних, соціальних, психологічних та інших аспектів діяльності компанії.
8. **Інтеграція:** Спрямована на вивчення зв'язків між елементами, їх уніфікацію та зміцнення взаємодії.
9. **Динамічний підхід:** Вимагає врахування можливості діалектичного розвитку та визначення причинно-наслідкових зв'язків на основі аналізу поведінки аналогічних систем.
10. **Оптимізація:** Реалізується через кількісні оцінки та встановлення взаємозв'язків між окремими елементами, з використанням економічних, математичних і статистичних методів.
11. **Адміністративний підхід:** Передбачає регламентацію функцій, прав, обов'язків та стандартів якості, що пов'язані з реалізацією потенціалу.
12. **Дії:** Спрямовані на підвищення загальної ефективності потенціалу за рахунок оптимізації кадрових компонентів.
13. **Ситуаційний підхід:** ґрунтується на адаптації до умов конкретної ситуації в процесі нарощування потенціалу.
14. **Структура:** Включає побудову потенційної структури та визначення її важливості, що дозволяє встановити раціональні взаємозв'язки та пріоритети, підвищуючи ефективність розподілу ресурсів.

Для всебічного аналізу формування фінансового потенціалу важливо визначити організаційні форми фінансування інвестицій та їх взаємозв'язок із джерелами фінансування. Це забезпечить комплексний підхід до управління ресурсами та дозволить підприємству ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

У таблиці 1.2 наочно представлена матриця організаційних форм і можливих джерел фінансування інвестиційних проектів. Незамінна модель фінансування економічного зростання держави і накопичення фінансового потенціалу підприємства заснована на поєднанні джерел фінансування та організаційних форм учасників фінансування. Ця модель призначена для фінансування інвестиційних проектів і являє собою процес накопичення фінансових ресурсів.

Фінансування може здійснюватися не тільки за допомогою коштів, а й за допомогою фінансових інструментів цінних паперів, отриманих з грошей. Державні програми підтримки компаній в умовах кризи включають інвестиції в основні засоби (обладнання, транспортні засоби, машини) і нематеріальні активи (технології, патенти). У цих умовах великомасштабні та довгострокові зовнішні фонди мають більшу перевагу перед внутрішніми фондами.

Ця модель дозволяє підприємствам не лише залучати необхідні фінансові ресурси, а й ефективно використовувати їх для реалізації інвестиційних проектів, що є критично важливим для забезпечення сталого розвитку в умовах швидко змінюваного ринкового середовища. Важливим аспектом цієї моделі є також інтеграція різних форм фінансування, що підвищує гнучкість і адаптивність підприємств до змін зовнішніх умов.

Доктор економічних наук Сергій Іванченко зазначає, що в дослідженні "управління фінансовим потенціалом підприємства" фактори формування та

використання фінансового потенціалу розглядаються у зв'язку з формуванням і використанням фінансових ресурсів підприємства.

Таблиця 1.2

**Матриця організаційних форм і можливих джерел фінансування
інвестиційних проектів**

Організаційні форми фінансування	Джерела фінансування інвестиційних проектів (по відношенню до одержувача інвестицій)			
	Власні і залучені засоби підприємств	Бюджетні і позабюджетні державні кошти	Іноземні інвестиції	Позикові засоби
Акціонерне фінансування				
Участь в статутному капіталі	+	+	+	—
Корпоративне фінансування	+	+	+	+
Державне фінансування				
Бюджетні кредити на поворотній основі	—	+	—	—
Асигнування з бюджету на безвідплатних засадах	—	+	—	—
Цільові державні інвестиційні програми	—	+	—	—
Фінансування проектів з державних запозичень	—	+	+	+
Проектне фінансування	—	+	+	+
Позикове фінансування				
Лізинг	—	—	+	4-
Банківські позики і кредити	—	+	+	+
Іноземні кредити	—	—	+	+
Інвестиції колективних інвесторів	—	—	+	+

Примітка до таблиці: + показує використання ресурсу, зазначеного в цій таблиці

*Організаційний формат; - це означає відповідність ресурсу, зазначеного в
організаційному форматі.*

Джерело: створено автором на основі [40].

На формування і використання фінансових ресурсів підприємства впливають різні фактори, і щодо об'єкта спостереження рекомендується

розділити його на ті, які безпосередньо пов'язані з внутрішнім (несистематичним

Діяльність окремих підприємств і зовнішня (системна) - неактуальна.

Рис. 1.1. Факторний вплив на формування фінансового потенціалу підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [40]

Залежно від рівня впливу, фактори, що визначають фінансовий потенціал підприємства, можна розділити на дві групи: прямого та непрямого впливу.

Фактори прямого впливу:

1. **Обсяг продажів:** Визначає можливості підприємства генерувати доходи.

2. **Товарообіг:** Відображає загальний обсяг продажів товарів, що впливає на ліквідність.

- 3. Фінансові та економічні результати:** Включають прибуток, рентабельність та інші показники, що характеризують ефективність діяльності.

Фактори непрямого впливу:

1. **Політичні:** Включають регуляторні зміни, політичну стабільність.
2. **Економічні:** Загальний стан економіки, інфляція, обмінний курс.
3. **Конкурентні:** Ступінь конкуренції в галузі, позиції конкурентів.
4. **Ринкові:** Зміни в попиті та пропозиції, ринкові тенденції.
5. **Соціальні:** Соціальні зміни, демографічні фактори.
6. **Виробничі:** Технологічні інновації, ефективність виробництва.

Універсальні фактори:

Серед універсальних факторів можна виділити специфічні особливості окремих регіонів, економічну доцільність та географічні умови, які можуть впливати на фінансовий потенціал.

Важливо зазначити, що відсутність розподільного центру може призводити до збільшення додаткових витрат і ускладнювати доставку товарів до торгових мереж. Тому для аналізу фінансового потенціалу підприємства необхідно визначити його рівень через порівняльну комплексну оцінку найважливіших параметрів відносно обраних критеріїв, таких як аналогічні підприємства, галузі та міжнародні стандарти.

Метою фінансів як цілісної системи фінансових відносин є фінансові ресурси підприємств, що становлять основу їх діяльності та розвитку. Вивчення та ефективне використання цих ресурсів є ключем до забезпечення стабільного зростання та конкурентоспроможності компанії на неділю.

Фінансові ресурси підприємства — це грошові активи, які доступні для використання з метою фінансування витрат на розширене відтворення, утримання та розвиток невиробничої сфери. Джерела фінансових ресурсів можна поділити на дві основні категорії:

1. **Власні фінансові ресурси та внутрішні резерви.**
2. **Позикові та залучені фінансові кошти.**

Важливо зауважити, що використання будь-якого з цих джерел фінансування пов'язане з додатковими витратами: акціонерам виплачуються дивіденди, банкам — відсотки за кредити, а інвесторам — відсотки за вкладені капітали. Це означає, що всі залучені фінансові ресурси мають свою вартість, за яку необхідно платити.

Компанії, що спираються виключно на власний капітал, зазвичай демонструють високу фінансову стабільність. Проте це може призвести до обмежень у розвитку, оскільки не реалізується потенціал фінансового важеля для підвищення рентабельності. Натомість підприємства, які використовують позиковий капітал, мають більше можливостей для зростання фінансової рентабельності, хоча така стратегія також супроводжується фінансовими ризиками і загрозою банкрутства.

У сучасній економіці фінансові ресурси підприємства часто розглядаються як синонім терміна "капітал". Капітал, на нашу думку, являє собою сукупність фінансових ресурсів, які активно задіяні у виробничій і комерційній діяльності прибуткових підприємств. Хоча фінансові ресурси та капітал мають схожу економічну природу, фінансові ресурси можна вважати капіталом лише тоді, коли вони використовуються для створення прибутку через діяльність підприємства.

Таким чином, отримання прибутку є ключовою характеристикою капіталу, що підкреслює важливість ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення стабільного розвитку бізнесу.

Фінансові ресурси конвертуються в капітал з різних джерел. Їх позичають і приваблюють самі. Фінансування здійснюється за рахунок коштів, отриманих від діяльності компанії: прибутку, амортизації, грошових коштів від продажу майна, випуску додаткових акцій.

Ці кошти називаються внутрішніми або пропрієтарними фінансовими ресурсами.

Якщо власних фінансових ресурсів компанії недостатньо, ви можете використовувати зовнішні кошти (позичені ресурси). Це дає можливість

збільшити економічний потенціал підприємства, забезпечити більш ефективне використання капіталу і, відповідно, збільшити ринкову вартість капіталу.

Фінансові ресурси складаються з усіх грошових доходів і надходжень підприємства, які витрачаються на основні види діяльності відповідно до оцінки витрат. Формування цих ресурсів відбувається в процесі розподілу і перерозподілу цінностей.

Вартісний результат діяльності підприємства слугує основою для подальших розподільних відносин на державному рівні. При розгляді валового національного продукту у вартісному вираженні, його розподіл формується підприємствами виробничого та невиробничого секторів. Таким чином, підприємство виступає джерелом фінансових ресурсів, а результати його діяльності становлять основу для розподільних відносин.

До внутрішніх факторів відносяться рівень досконалості фінансової структури підприємства, якість управління фінансовими ресурсами, взаємодія з проміжними організаціями, аналіз товарного ринку, оцінка ефективності виробництва та відповідність фінансовому плану. Зовнішні фактори включають інфляцію, зміни цін на ресурси, зміни в політичному управлінні, правовій сфері, розвиток фінансових ринків та загальний стан економіки.

Отже, формування і використання фінансового потенціалу підприємства є складним процесом, що залежить не лише від його фінансового становища, а й від взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, які визначають усю сукупність потенційних можливостей підприємства.

РОЗДІЛ 2

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ОЦІНКА

2.1. Фінансовий потенціал підприємств в досягненні фінансової самодостатності регіону

Узагальнення проведеного дослідження теоретичних і методологічних підходів до оцінки ознак різних видів потенціалу підприємства дозволило нам сформулювати ряд етапів в процесі оцінки фінансового потенціалу. Це показано на малюнку 1. 2.1. Розглянемо суть запропонованих етапів.

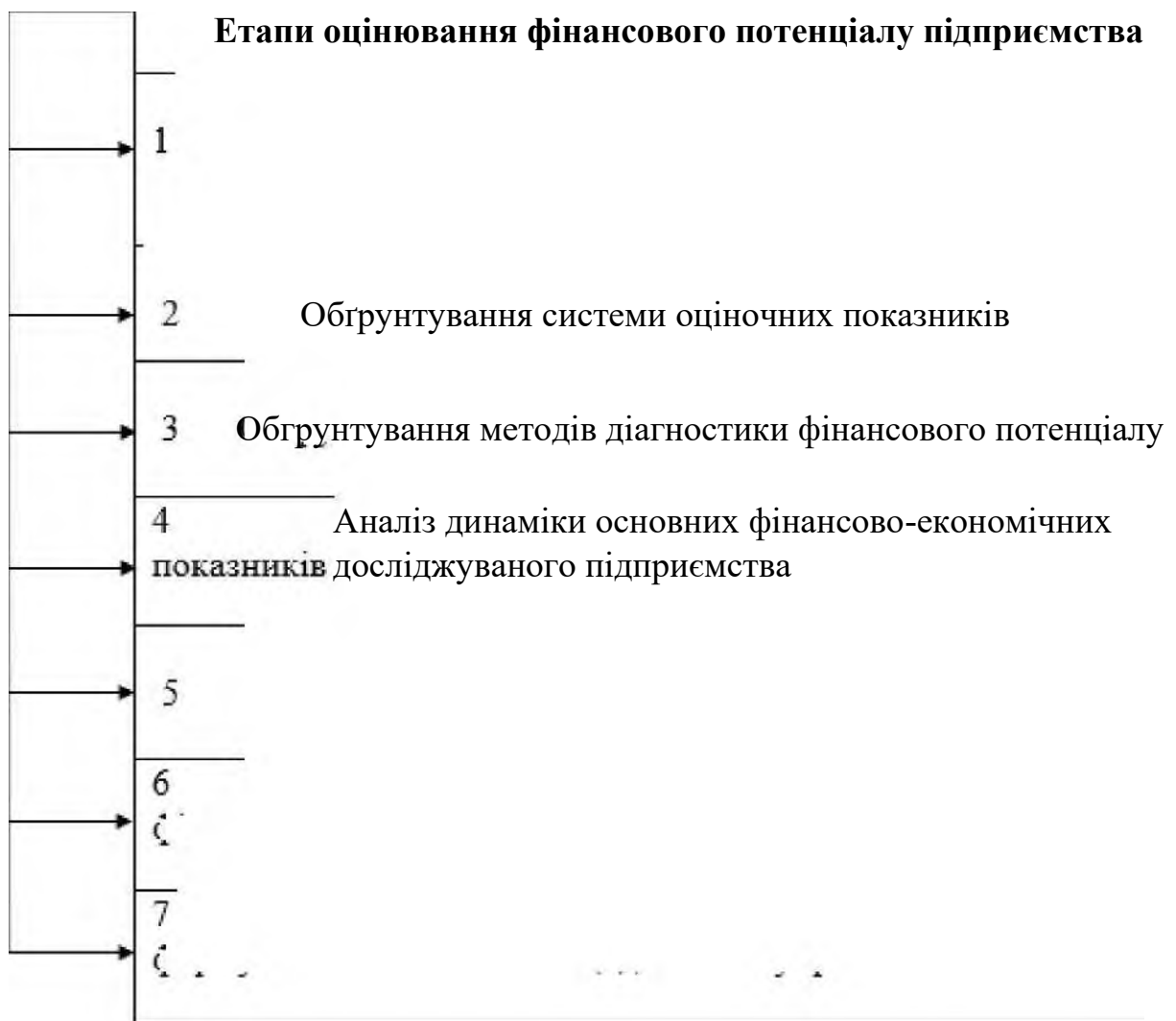

Рис. 2.1. Процес оцінювання фінансового потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором

Збір та аналіз інформації для визначення загального обсягу у

фінансових ресурсів підприємства та можливих резервів їх нарощення

Аналіз манна підприємства та джерел ного формування

Розрахунок показників, за якими здійснюватиметься оцінка фінансового потенціалу підприємства, та їх аналіз

Рейтингова оцінка фінансового потенціалу підприємства та формулювання висновків щодо якості управління ним

Етап 1: Збір і аналіз інформації

На цьому етапі відбувається збір та аналіз інформації, що дозволяє визначити загальний обсяг фінансових ресурсів підприємства та можливі резерви для їх збільшення. Інформаційне забезпечення є критично важливим для успішної реалізації завдань фінансового аналізу. Ефективність управлінських рішень значною мірою залежить від кількості, якості та змісту інформації. Наявність повної, достовірної та актуальної інформації допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення і знижувати фінансові ризики.

Етап 2: Оцінка системи показників

На цьому етапі розробляється система показників для оцінки фінансового потенціалу підприємства, з урахуванням кількох ключових вимог:

- **Мінімальний рівень:** Для всіх фінансових коефіцієнтів слід вказати мінімально задовільний рівень або діапазон числових критеріїв.
- **Офіційні дані:** Фінансові коефіцієнти повинні розраховуватися виключно на основі даних офіційної бухгалтерської звітності підприємства.
- **Рейтингове оцінювання:** Коефіцієнти мають дозволяти проводити рейтингову оцінку підприємства як у просторі (порівняння з іншими компаніями), так і в часі (за кілька періодів).

Для оцінки фінансового потенціалу підприємств зазвичай використовуються показники ділової активності, рентабельності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та майнового стану. Важливими є індекс рентабельності капіталу та рентабельність активів, але їх використання

для збиткових компаній може бути ускладненим через негативні значення, що знижує результуючі показники.

Етап 3: Методи діагностики фінансового потенціалу

На цьому етапі визначаються методи діагностики, які дозволяють зробити обґрунтовані висновки про якість управління. Методологія діагностики фінансового потенціалу включає використання різних методів, технологій і показників аналізу для досягнення конкретних цілей. Рекомендується використовувати спрощені методики (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний аналіз) та детальні методи (трендовий, порівняльний, факторний аналіз).

Етап 4: Аналіз динаміки фінансово-економічних показників

На даному етапі аналізується динаміка основних фінансово- економічних показників підприємства, що дозволяє отримати всебічну та об'єктивну оцінку виробничо-господарської діяльності за певний період. Основну увагу слід приділяти таким показникам, як чистий прибуток від продажів, Собівартість продажів, валовий прибуток (збиток), фінансові результати операційної діяльності, чистий прибуток (збиток). Це дозволяє оцінити ефективність бізнесу, визначити напрямок і межі фінансового розвитку.

Етап 5: аналіз активів і джерел формування компанії

Фінансовий потенціал підприємства можна оцінити за розташуванням і використанням активів, а також за джерелом їх формування - капіталом і зобов'язаннями (пасивними зобов'язаннями). Ці дані відображаються в балансі, який являє собою моментальний знімок фінансово-економічного стану підприємства на певну дату. Бухгалтерський баланс дозволяє оцінити основні фінансові характеристики і параметри підприємства. Це важливо для подальшого аналізу.

Етап 6: Розрахунок показників фінансового потенціалу та їх аналіз

Детальне вивчення динаміки фінансових показників, згаданих раніше, дозволяє створити вичерпний опис фінансового потенціалу підприємства. Це забезпечує основу для розробки управлінських рішень, спрямованих на

підвищення ефективності використання ресурсів і цілісності підприємства.

Етап 7: Оцінка фінансового потенціалу та висновки

На цьому етапі проводиться оцінка фінансового потенціалу підприємства, що включає формулювання висновків про якість його управлінських практик. Це дозволяє зрозуміти, наскільки ефективними є існуючі стратегії управління фінансовими ресурсами.

Етап 8: Прийняття управлінських рішень

На основі комплексної оцінки фінансового потенціалу розробляється стратегія формування, накопичення і розподілу фінансових ресурсів. Ця стратегія має бути спрямована на мінімізацію фінансових втрат і ризиків, а також забезпечення ефективного використання фінансового потенціалу підприємства. Управлінські рішення в рамках цієї стратегії можуть включати оптимізацію структури капіталу, вдосконалення фінансового планування та посилення контролю за виконанням фінансових показників.

Професор Олена Петренко у своїй праці «Управління фінансовим потенціалом підприємства» зазначає, що на думку багатьох науковців, підвищення фінансового потенціалу підприємства є ключовим інструментом антикризового управління. Особливість розробки корпоративної стратегії розвитку в рамках антикризового управління полягає в тому, що формування фінансового потенціалу для підтримки стабільності має базуватися не лише на існуючій моделі мобілізації та розподілу фінансових ресурсів, а й враховувати динаміку змін, які відбуваються протягом кількох років.

Доктор економічних наук Андрій Сидоренко у своїй монографії «Фінансовий потенціал підприємства: теорія і практика» підкреслює, що ефективне управління фінансовим потенціалом є запорукою стійкого розвитку підприємства, особливо в умовах економічної нестабільності. Формування та реалізація стратегії управління фінансовим потенціалом має здійснюватися з урахуванням галузевих особливостей, ринкової кон'юнктури та поточного фінансового стану підприємства.

Фінансовий потенціал підприємства визначає його

конкурентоспроможність, ділову активність і оцінює надійність економічних інтересів як підприємства, так і його партнерів. 1. Одним із способів оцінки фінансового потенціалу компанії є аналіз її ділової активності.

Комерційна діяльність-це складні функції, що охоплюють різні аспекти діяльності компанії. Він визначається за допомогою системи стандартів, такої як:

- Позиція компанії на ринку певних товарів.
- Географія ділових зв'язків.
- Репутація підприємства як партнера.
- Інноваційна та інвестиційна діяльність.
- Конкурентоспроможність.

У широкому сенсі ділова активність відображає ініціативи, спрямовані на просування підприємства на ринку продукції, робочої сили і капіталу. Вона проявляється в динамізмі розвитку компанії та швидкості обороту її коштів, що є важливими показниками для оцінки її ефективності та стійкості.

Аналізуючи статистичні дані за 2019-2021 роки щодо діяльності підприємств харчової промисловості України, які спеціалізуються на переробці та консервуванні фруктів і овочів, можна провести обчислення показників ділової активності. Ці показники є важливими для оцінки ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємств і дозволяють:

1. **Оцінити ефективність діяльності:** Показники ділової активності допомагають виявити, наскільки успішно підприємства реалізують свою продукцію та управлінські стратегії.
2. **Стабільність економічного зростання:** Вони свідчать про здатність підприємств підтримувати стабільний рівень зростання в умовах змінного ринкового середовища.
3. **Розширення ринків збуту:** Визначення показників активності дозволяє оцінити можливості підприємств щодо виходу на нові ринки та збільшення обсягів продажів.
4. **Виконання стратегічних і операційних планів:** Показники ділової

активності допомагають зрозуміти, наскільки підприємства здатні реалізувати свої стратегічні цілі та щоденні операційні завдання.

5. **Темпи зростання основних економічних показників:** Вони характеризують здатність підприємств забезпечувати необхідні темпи зростання, що є критично важливим для їхньої

конкурентоспроможності.

Таким чином, аналіз показників ділової активності надає всебічну картину фінансового і виробничого стану підприємств, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення для їх розвитку та адаптації до ринкових умов (табл. 2.1.)

Таблиця 2.1

Показники ділової активності підприємств харчової промисловості України з перероблення та консервування фруктів і овочів у 2019-2021 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р	Відхилення 2021 р. від 2019 р.
Коефіцієнт оборотності капіталу (трансформації)	1,69	1,69	1,45	0,86
Оборотність дебіторської заборгованості				
днів	102,1	93,1	104,7	1,03
оборотів	3,6	3,9	3,5	0,97
Оборотність запасів				
днів	123,7	113,2	148,2	1,20
обороті	2,9	3,2	2,5	0,86
Тривалість операційного циклу, дні	225,9	206,3	252,9	1,12
Оборотність кредиторської заборгованості				
днів	28,4	24,9	41,1	1,45
оборотів	12,8	14,7	85	0,70
Оборотність власного капіталу				
днів	312,7	279,6	355,6	1,14
оборотів	1,17	1,31	1,03	0,88
Тривалість фінансового циклу, дні	197,4	181,5	211,9	1,07
Період окупності власного капіталу	11,0	3,3	8,3	0,75

Джерело: розроблено автором

Фінансовий аспект ділової активності підприємства проявляється, насамперед, у швидкості обертання його активів і пасивів. Значення оборотності полягає в визначенні обсягу ресурсів, необхідних для забезпечення виробничого процесу та реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Протягом 2019-2021 років спостерігалася тенденція до зниження ефективності використання окремих складових активів. Зокрема:

- **Оборотність дебіторської заборгованості** знизилася на 3%, досягнувши показника 3,5 обертів у 2021 році. Середній строк її погашення становив 99,9 днів.
- **Оборотність запасів** зменшилася на 14%, із середнім циклом обертання 128,4 дні за підсумками 2021 року.

Ці зміни призвели до **подовження операційного циклу** на 12%, який досяг тривалості 252,9 днів. Такі показники свідчать про зниження ефективності управління активами та загального потенціалу підприємства до динамічного розвитку.

Таким чином, зменшення оборотності активів вказує на необхідність перегляду стратегії управління ресурсами, щоб підвищити ефективність їх використання і зміцнити фінансовий стан підприємства. Це може включати вдосконалення процесів управління дебіторською заборгованістю та оптимізацію запасів для забезпечення більш швидкого обігу активів.

Для оцінки ділової активності в поточному періоді використовуються такі критерії, як обсяг реалізації продукції, величина отриманого прибутку, розмір капіталу, авансованого в активи підприємства. Важливим принципом є дотримання «золотого правила» економіки, згідно з яким прибуток має зростати швидше, ніж обсяги реалізації продукції, а обсяги реалізації - швидше, ніж вартість авансованого капіталу. Оптимальне співвідношення темпів виражається формулою:

$T_{пр} > T_{р} > T_{к} > 100$, де:

$T_{пр}$ - темп росту прибутку до оподаткування, %;

$T_{р}$ - темп росту обсягу реалізації продукції, %;

- **$T_{к}$** - темп росту авансованого капіталу, %.

Дотримання цих умов свідчить про кілька важливих аспектів:

1. Ефективніше використання ресурсів, оскільки темп зростання обсягу

реалізації перевищує темп зростання капіталу.

2. Інтенсивніше збільшення прибутку порівняно з обсягами реалізації, що вказує на відносне скорочення виробничих витрат.
3. Зростання економічного потенціалу підприємства завдяки тому, що всі показники демонструють темпи змін понад 100%.

Таким чином, ділова активність підприємства стає ключовим індикатором його здатності до адаптації, стабільного розвитку та оптимального використання фінансових і матеріальних ресурсів.

Таблиця 2.2

Показники дотримання «золотого правила» оцінки ділової активності підприємств харчової промисловості України з перероблення та консервування фруктів і овочів у 2019-2021 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р	Відхилення 2021 р. від 2019 р.,%
Темп росту прибутку	72,64	399,61	47,48	-34,64
Темп росту чистого доходу (виручки від реалізації)	147,80	135,16	92,87	-37,17
Темп росту капіталу	117,37	126,76	119,45	U7

Джерело: розроблено автором

Згідно з таблицею 2.1, це правило не дотримувалося, оскільки темпи зростання капіталу перевищували темпи зростання чистого прибутку, а темпи зростання прибутку перевищували темпи зростання чистого прибутку. Крім того, темпи зростання доходів від продажів у 2019 році перевищили темпи зростання прибутку. Таким чином, ми не гарантуємо розкриття економічного потенціалу, особливо фінансового потенціалу.

2.2. Фінансова стійкість як складова оцінки фінансового потенціалу підприємства

Фінансова стійкість підприємства є основою його довгострокового функціонування та збереження стабільного становища на ринку. Підтримка такого стану фінансових ресурсів, за якого підприємство здатне своєчасно і безперебійно виконувати свої зобов'язання, є

ключовою умовою його діяльності.

Аналіз фінансової стійкості дозволяє оцінити рівень фінансового потенціалу, визначити якість управління ресурсами та ефективність їх використання. Для оцінювання фінансової стійкості застосовують абсолютні та відносні показники. Враховуючи, що фінансова стійкість є ключовим індикатором платоспроможності, додатково використовують показники ліквідності та платоспроможності.

Розрахунок абсолютних або узагальнених показників дозволяє класифікувати види фінансової стійкості підприємства. Узагальнені показники - це надлишок або дефіцит фінансових ресурсів, необхідних для формування резервів. Виходячи з надання акцій за рахунок фінансів, в основному існує 4 типи фінансової стабільності.:

Абсолютна стабільність. Для повного забезпечення резервів достатньо власного оборотного капіталу. Платоспроможність підприємства гарантована і свідчить про стабільне фінансове становище.

Нормальна стабільність. Капітал і довгострокові позики використовуються для забезпечення резервів. Платоспроможність також гарантована, що свідчить про розумне управління фінансовими ресурсами.

Критичний (передкризовий) стан. Запаси формуються із залученням не лише власного капіталу та довгострокових кредитів, а й короткострокових позик. У цьому випадку платоспроможність підприємства вже порушена, проте зберігається потенційна можливість її відновлення.

Кризовий стан. Джерела фінансування не покривають потреб у запасах, що створює загрозу банкрутства. Для підтримки діяльності підприємство змушене уповільнювати оборотність кредиторської заборгованості, що свідчить про критичне становище.

Таким чином, оцінка фінансової стійкості підприємства дозволяє своєчасно виявляти ризики, пов'язані з недостатністю фінансових ресурсів, і розробляти стратегії для стабілізації та забезпечення його довгострокової конкурентоспроможності.

Поряд з абсолютними показниками для оцінки фінансової стабільності використовуються багато фінансових коефіцієнтів.

Основним джерелом фінансування ТОВ "Агрона Фрут Україна" є акції. Він складається із зареєстрованого (акцій) капіталу та нерозподіленого прибутку (непогашених збитків). Дані з таблиці 2.3 показують, що капіталізація формується за рахунок статутного капіталу і нерозподіленого прибутку (невідкриті збитки).

Таблиця 2.3

**Динаміка власного капіталу ТОВ «Агрона Фрут Україна» у 2019-2021 рр.,
тис. грн.**

Статті балансу	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення, 2021р від 2019р, (+;-)
Зареєстрований (пайовий) капітал	134644	134664	134664	-
Нерозподілений прибуток	481911	502502	630635	+148724
Власний капітал	616555	637146	765835	+148724

Станом на кінець 2021 року ТОВ «Агрона Фрут Україна» характеризується високим рівнем фінансової стабільності, що підтверджується збільшенням загального обсягу власного капіталу до **765835 тис. грн**, що на **148724 тис. грн** більше порівняно з попередніми роками. Формування власного капіталу підприємства відбувається за рахунок таких складових, як зареєстрований (пайовий) капітал та нерозподілений прибуток (або непокритий

збиток).

Протягом досліджуваного періоду величина зареєстрованого (статутного) капіталу залишалася незмінною, оскільки додаткових випусків акцій не проводилося. Основним чинником позитивної динаміки власного капіталу стало суттєве зростання суми нерозподіленого прибутку, що, у свою чергу, збільшило питому вагу цієї статті у загальному обсязі власного капіталу. Це є свідченням стійкого фінансового стану підприємства та його здатності генерувати прибуток.

Водночас виключне фінансування діяльності за рахунок власних коштів не завжди є оптимальним рішенням для підприємства. Використання позикових коштів надає можливість збільшити контроль над фінансовими потоками, розширити масштаби діяльності та підвищити рентабельність власного капіталу завдяки ефекту фінансового левериджу. Такий підхід забезпечує гнучкість управління ресурсами та може сприяти досягненню стратегічних цілей підприємства в умовах конкурентного середовища.

До позикового капіталу відносять кредити банків і фінансових компаній, позики, кредиторська заборгованість, лізинг, комерційні папери та ін. Аналіз динаміки формування позикового капіталу ТОВ «Агрона Фрут Україна» наданий у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка джерел формування позикового капіталу ТОВ «Агрона Фрут Україна» у 2019-2021 рр., тис. грн

Статті балансу	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення, 2021 р від 2019 р, (+;-)
Поточні зобов'язання і забезпечення	235876	285139	316738	+80862
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	4462	5166	5445	+938
Всього	240329	290305	322183	+81854

ТОВ "Агрона Фрукт Україна" використовувало дві основні статті балансових зобов'язань за звітний період: **довгострокові зобов'язання і забезпечення, а також поточні зобов'язання і забезпечення**. Загальна сума

цих статей за аналізований період збільшилася на **81854 тис.грн.** Основна причина цього зростання була пов'язана зі збільшенням поточних зобов'язань, зокрема збільшенням кредиторської заборгованості за внутрішніми розрахунками та розрахунками з учасниками.

Попри зростання зобов'язань, підприємство має достатній обсяг власного капіталу та не використовує банківські кредити як джерело фінансування. Відсутність прострочених кредитів чи позик свідчить про ефективне управління фінансами, активну діяльність і позитивний імідж підприємства.

Водночас, у сучасних умовах господарювання залучення позикових коштів є необхідним інструментом для забезпечення розвитку підприємства. Проте підвищення частки позикового капіталу пов'язане з ризиком зниження фінансової стабільності та платоспроможності.

Рівновага між власним і позиковим капіталом має вирішальне значення для досягнення ефективності та стійкості діяльності. Раціональне співвідношення цих джерел фінансування визначає можливість оптимального використання ресурсів, а також забезпечує стратегічний розвиток підприємства. Основним завданням для підприємства має стати формування оптимальної структури капіталу, яка дозволить не лише ефективно виконувати поточні зобов'язання, але й забезпечить стабільний розвиток у довгостроковій перспективі (рис. 2.2).

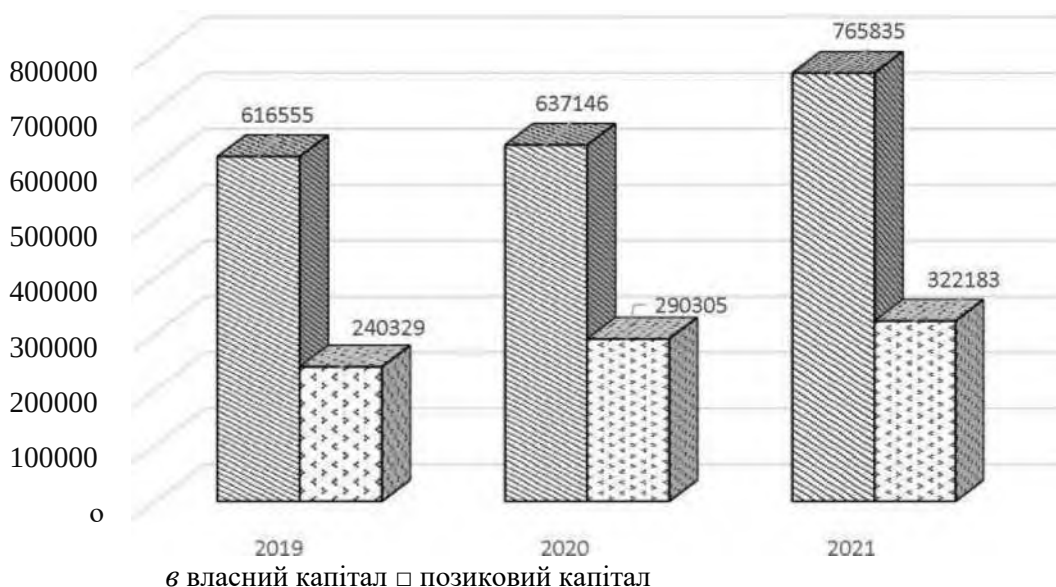

Рис. 2.2. Динаміка складу фінансового потенціалу ТОВ «Аграна Фрут Україна» у 2019-2021 рр., тис. грн.

ТОВ "Аграна Фрут Україна" у 2019-2021 роках демонструє стійке зростання фінансових ресурсів (+230769 тис.грн.). Як видно з розрахункових даних, основна частка фінансових ресурсів припадає на капітал. У 2019 році ця частка поступово знижувалася до 72%, а в 2021 році вона склала 70%, відповідно. Як результат, незважаючи на фінансову стійкість компанії, її фінансова стійкість має тенденцію до подальшого зниження. Основною причиною такої тенденції є збільшення обсягу позикового капіталу за статтями, що представляють собою поточну кредиторську заборгованість за товари, роботи і послуги; згідно з внутрішніми розрахунками, кредиторська заборгованість за поточними рахунками.

В цілому, виходячи з результатів проведеного аналізу, можна відзначити стабільність обсягу і частки капіталу, про що свідчить збільшення поточних зобов'язань, в цілому позитивні зміни в капіталі підприємства.

Однак загальний обсяг капіталу змінюється протягом досліджуваного періоду, але фінансові можливості економічної діяльності покращуються, що є позитивним моментом, і керівництву необхідно прийняти відповідні рішення в наступному періоді.

Для комплексної оцінки ефективності забезпечення фінансової безпеки

суб'єкта господарювання доцільно застосовувати низку ключових показників, серед яких:

1. Рентабельність власного капіталу - характеризує ефективність використання власних фінансових ресурсів підприємства.
2. Коефіцієнт фінансової незалежності - відображає частку власного капіталу у загальній сумі джерел фінансування, що свідчить про фінансову стійкість.
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності - показує здатність підприємства негайно погасити поточні зобов'язання.
4. Коефіцієнт ліквідності - визначає спроможність суб'єкта господарювання перетворювати свої активи на готівкові кошти для покриття короткострокових боргів.
5. Коефіцієнт загальної ліквідності - характеризує достатність оборотних активів для погашення поточних зобов'язань.

Для визначення рівня фінансового потенціалу підприємства пропонується використовувати нормативні значення зазначених показників, що дозволить сформувати об'єктивний рейтинг суб'єктів господарювання за рівнем їх фінансової безпеки.

Використовуючи таку методологію вивчення фінансового потенціалу підприємства, засновану на розрахунку і аналізі основних фінансово-економічних показників, можна всебічно зрозуміти рівень його фінансової безпеки і визначити потенційні загрози і ризики.

Таблиця 2.5

**Універсальні показники визначення рівня фінансового потенціалу
Підприємств**

Показники	Рівень фінансового потенціалу підприємства		
	Високий (В)	Середній (С)	Низький (Н)
Коефіцієнт росту чистого доходу	>0,26	0,10-0,26	<0,10
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	>0,5	0,3-0,5	<0,3
Коефіцієнт поточної ліквідності	>2,0	1,0-2,0	<1=0
Коефіцієнт ШВИДКОЇ ЛІКВІДНОСТІ	>0,8	0,4-0,8	<0,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,1-0,2	<0,1
Частка заборгованості в загальній сумі джерел	<0,5	0,7-0,5	>0,7
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,1	0,05-0,1	<0,05
Рентабельність власного капіталу	>0,15	0,1-0,15	<0,1
Оборотність активів	>1,6	1=0-1,6	<1=0
Коефіцієнт фінансової стійкості	>0,90	0,85-0,90	<0,85

Джерело: побудовано автором

Залежно від рівня узагальнення показника, виділяється метод його оцінки з використанням системи інтегральних показників або індикаторів-індикаторок. Використання інтегральних показників передбачає приведення окремих даних в єдину математичну залежність. Замість цього створюється система показників, їх значення враховуються незалежно один від одного, і можна оцінювати результати роботи компанії в різних сегментах діяльності.

Таблиця 2.6

**Методи оцінювання, за рівнем якості управління фінансовим
потенціалом**

Рівень використання фінансового потенціалу підприємства	Характеристика показників діяльності підприємства
Високий	Високі показники рентабельності, фінансовий стан стійкий, існують можливості залучення додаткового капіталу, ділова репутація знаходиться на високому рівні
Середній	Підприємство отримує прибуток, однак результати його господарської діяльності тісно корелюють із динамікою внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування
Низький	Підприємство фінансово нестабільне. існують загрози його платоспроможності, ділова репутація є незадовільною

Джерело: побудовано автором

У процесі оцінки фінансового потенціалу можна зробити висновки про ефективність системи управління фінансами на підприємстві. Під ефективною системою фінансового менеджменту ми розуміємо технологію побудови взаємоузгодженого плану для всіх структурних підрозділів і функцій, що включає опис джерела формування та напряду використання фінансових ресурсів підприємства.

На малюнку 2.3 показана ієрархія рівнів фінансового потенціалу, що дає докладний опис фінансового потенціалу і формує пропозиції щодо його поліпшення. Не всі досліджені компанії є прибутковими, тому були обрані універсальні показники, які дають докладний опис стану фінансового потенціалу окремих підприємств.

Поряд з абсолютними показниками для оцінки фінансової стабільності використовуються різні фінансові коефіцієнти. Залежно від змісту розрахунків та інформаційного забезпечення відносні показники діляться на 3 групи.

1. Показники структури джерела формування капіталу характеризують розділ балансу (звіт про фінансовий стан) і співвідношення резервів за боргами.

2. Показник стану оборотних активів характеризує співвідношення розділу активів і зобов'язань і статей балансу (звіт про фінансовий стан).

3. Показник стану основного капіталу характеризує співвідношення між де-тивами балансу і статтями активів (звіт про фінансовий стан).

Рис. 2.3. Характеристика рівнів фінансового потенціалу підприємства
Джерело: побудовано автором

Фінансове становище підприємства тісно пов'язане зі встановленою оптимальною структурою джерел формування капіталу. Показники структури джерел формування капіталу ТОВ "Агрона Фрут Україна" наведені в таблиці 2.7.

У період з 2019 по 2021 рік коефіцієнт фінансової автономії знизився на 0,02%. Коефіцієнт кредитного плеча збільшився на 0,02. Цей показник був в межах норми. За аналізований період коефіцієнт фінансового ризику знизився на 0,21. Коефіцієнт мобільності власного оборотного капіталу знизився на 78%, а дані за 2021 рік показують, що готівка на кінець року становила 0,1%, а в 2019 році - 0,3%. Тобто компанія відчуває нестачу ліквідних активів.

Таблиця 2.7

**Показники структури джерел формування капіталу ТОВ «Агрона
Фрут Україна» у 2019-2021 рр., тис. грн**

Статті балансу	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення, 2021 р від 2019 р. (+;-)
Коефіцієнт фінансової автономії	0,72	0,69	0,7	-0,02
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,24	0,266	0,26	0,02
Коефіцієнт фінансового ризику	036	036	0,15	-0,21
Коефіцієнт фінансової стабільності	2,75	2,78	2,03	-0,72
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,1	0,06	0,03	-0,07
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень	031	0,29	0,34	0,03
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	0,67	0,68	0,8	0,13

Джерело: побудовано автором

Коефіцієнт фінансової стабільності знизився на 42,3% (2,035 процентних пунктів), а коефіцієнт довгострокових запозичень знизився на 33,9%. Значення фактора фінансової стабільності щодо фактора фінансового ризику свідчить про те, що капітал перевищив позиковий капітал у 2021 році.

Для оцінки фінансового потенціалу підприємства проводиться додатковий аналіз його платоспроможності. Платоспроможність - це наявність у компанії достатньої кількості грошових коштів та їх еквівалентів для розрахунків за поточними рахунками, які вимагають негайного погашення. Отже, платоспроможність означає момент, коли підприємство своєчасно і в повному обсязі виконує платіжні вимоги постачальника, виплачує відсотки, погашає кредит, виплачує заробітну плату і здійснює платежі до бюджету. Для аналізу використовуються відносні показники, які наведені у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

**Відносні показники оцінювання ліквідності та платоспроможності
ТОВ «Агрона Фрут Україна» у 2019-2021 рр., тис. грн**

Статті балансу	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення, 2021 р від 2019 р. (+:-)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	0,003	0,001	-0,006
Коефіцієнт ШВИДКОЇ ЛІКВІДНОСТІ	2,119	1,680	1,462	-0,657
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,795	3,428	2,849	-0,946
Коефіцієнт платоспроможності	0,007	0,003	0,001	-0,006
Коефіцієнт критичної ліквідності	2,565	2,345	2,288	-0,277
Коефіцієнт покриття запасів	1,509	1,870	1,671	0,162

Джерело: побудовано автором

Аналіз фінансових показників свідчить про певне погіршення ліквідності підприємства протягом 2019-2021 років. Зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився з 1,7% у 2019 році до 0,1% у 2021 році, що свідчить про недостатню грошову спроможність підприємства.

Водночас, значення коефіцієнта швидкої ліквідності знизилося на 61% (з 2 254 до 5 053), а загальний коефіцієнт ліквідності зменшився на 64%. Незважаючи на це, ці показники все ще значно перевищують нормативні значення ($>0,7$ і $>1,0$), що вказує на високий рівень розрахункової та майнової спроможності підприємства.

Для отримання комплексної оцінки фінансового потенціалу підприємства доцільно провести рейтингову оцінку, яка ґрунтується на теорії та методології комплексного фінансового аналізу. Такий підсумковий рейтинговий показник дозволить врахувати всі найважливіші параметри фінансово-господарської діяльності підприємства, включаючи виробничі та фінансові ресурси, стан і розміщення коштів, а також ефективність використання джерел їх формування.

Доктор економічних наук Іван Петренко у своїй праці «Управління фінансовим потенціалом підприємства» зазначає, що комплексна рейтингова оцінка фінансового потенціалу дає можливість отримати об'єктивну картину фінансового стану підприємства та визначити пріоритетні напрями його зміцнення.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

У умовах посилення конкуренції між підприємствами ефективне управління фінансовим потенціалом стає ключовим чинником досягнення стабільного і високого фінансового результату. Фінансовий потенціал підприємства можна охарактеризувати як сукупність взаємозв'язків та ресурсів, що сприяють максимізації позитивного фінансового результату через:

1. **Залучення капіталу** в обсязі, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів.
2. **Наявність достатнього власного капіталу**, що гарантує ліквідність та фінансову стійкість підприємства.
3. **Рентабельність вкладеного капіталу**, що забезпечує високий рівень повернення інвестицій.
4. **Ефективну систему управління фінансами**, яка забезпечує прозорість поточного та прогнозованого фінансового стану.

Комплексне управління фінансовим потенціалом є необхідною умовою для забезпечення ефективності компанії. Сила фінансового потенціалу багато в чому визначає безперервність і ефективність процесу оновлення на підприємстві, оскільки фінансові ресурси є основним фактором його стабільного розвитку.

Однак варто зазначити, що ефективність фінансового потенціалу не визначається лише його обсягом. Важливе значення має вплив цього потенціалу на виробничі процеси та можливість підприємства оптимально використовувати свої ресурси. Обмеження поняття фінансового потенціалу лише одним з елементів, наприклад, лише обсягом капіталу, призводить до порушення його цілісності та знижує ефективність управління.

Таким чином, для досягнення основної мети — забезпечення стабільного

фінансового результату — необхідно розглядати всі взаємопов'язані елементи фінансового потенціалу, активно застосовуючи прогресивні методи прогнозування, маневрування ресурсами та оцінки основних параметрів фінансової діяльності підприємства.

Поняття фінансового потенціалу підприємства складне і динамічне, його формування і реалізація багато в чому залежать від різних зовнішніх і внутрішніх факторів. Це значно ускладнює визначення базового підходу до створення ефективної системи управління фінансовим потенціалом і забезпечення високої ефективності її використання.

Для вирішення цього завдання пропонується застосовувати системний підхід, який передбачає три взаємопов'язані етапи:

1. Діагностика фінансових показників. На цьому етапі здійснюється встановлення та вивчення ознак, що визначають розвиток фінансового потенціалу, з метою попередження небажаних відхилень. Ключовими є не поточні значення показників фінансової діяльності, а тенденції їх змін за певний період, у тому числі до і після прийняття управлінських рішень.
2. Оцінка структурної динаміки фінансових показників. Цей етап дозволяє своєчасно коригувати структуру фінансового потенціалу для досягнення поставлених цілей. На даному етапі аналізуються відхилення у фінансових показниках, виявлені на першому етапі, та визначаються причини "істотних" відхилень від встановлених цільових критеріїв.
3. Розробка управлінських рішень щодо формування та ефективного використання фінансового потенціалу. На основі результатів попередніх етапів на цьому етапі розробляються конкретні управлінські рішення, спрямовані на нарощення фінансового потенціалу, мінімізацію загроз і ризиків, а також забезпечення стабільного фінансового стану підприємства.

Реалізація такого комплексного підходу до управління фінансовим потенціалом дозволить сформувати ефективну систему прийняття

управлінських рішень, підвищити результативність використання фінансових ресурсів та забезпечити стійкий розвиток підприємства.

Моніторинг фінансових показників: ключовий елемент управління фінансовим потенціалом

Третій етап системного підходу до управління фінансовим потенціалом підприємства - моніторинг фінансових показників - є одним з основних елементів цієї системи. Він дозволяє визначити ймовірність досягнення стратегічних цілей та забезпечити функціональну цілісність, надійність і точність прогнозів, водночас знижуючи витрати часу і коштів на їх здійснення.

Частота прогнозування фінансових показників залежить від цілей системи моніторингу та значущості отриманих індикаторів. Результатом прогнозу є графічне відображення динаміки прогнозованих значень, на основі яких визначаються ключові моменти, що можуть свідчити про зміну тенденцій під впливом певних факторів.

Отже, запропонований системний підхід до управління фінансовим потенціалом підприємства, що включає три взаємопов'язані етапи (діагностика фінансових показників, оцінка структурної динаміки, моніторинг фінансових показників), дає можливість ефективно керувати унікальними та позиковими, короткостроковими та довгостроковими фінансовими ресурсами розвитку підприємства, виявляючи його приховані резерви. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Варто зазначити, що основні принципи організації управління фінансовим потенціалом підприємства (цілісність, комплексність, гнучкість, оптимальність, синергія, інформаційна прозорість) є взаємопов'язаними і взаємодоповнюваними. Вони визначають як загальні вимоги до цього процесу, так і специфічні особливості фінансових можливостей підприємства.

Рис. 3.1. Взаємозв'язок принципів управління фінансовим потенціалом підприємства

Джерело: сформовано автором

Беззаперечним є вагомий вплив фінансового потенціалу на всі аспекти виробничо-господарської діяльності підприємства. Це забезпечує синхронізацію фінансових потоків та підвищує ефективність фінансових відносин. Стає очевидною достовірність обґрунтувань пропорцій між господарськими та фінансовими параметрами, а також оцінки впливу основних факторів на кінцеві результати функціонування підприємства.

Принцип цілісності в управлінні фінансовим потенціалом доповнюється принципом безперервності, який передбачає реалізацію управлінських дій на всіх етапах - від створення суб'єкта господарювання до його ліквідації. Оскільки фінансовий потенціал перебуває у постійному русі, важливо враховувати конкретну ситуацію та застосовувати різні методи для досягнення позитивних результатів. Безперервність управління має забезпечуватися не лише в різні періоди, а й на всіх стадіях управлінського процесу.

Не менш важливим є принцип гнучкості (гнучкості), який дає можливість адаптувати прийняті рішення до реальних умов управління. Це вимагає обов'язкового обліку внутрішніх умов підприємства, а також економічної, політичної, зовнішньої ситуації. Це стане можливим завдяки узагальненню інформації про зміни в державі та економіці, грошово-кредитній політиці, відповідному напрямку зв'язку товарних і фінансових ринків.

Таким чином, системний підхід до управління фінансовим потенціалом, що ґрунтується на взаємопов'язаних принципах цілісності, безперервності та гнучкості, дозволяє підприємству ефективно використовувати наявні фінансові ресурси та виявляти приховані резерви для забезпечення стійкого розвитку.

Управління фінансовим потенціалом підприємства є ключовим фактором забезпечення його успішної діяльності. При цьому важливо враховувати стан матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, кредитоспроможність підприємства та платоспроможність його партнерів. Менеджери мають володіти передовими навичками планування, маневрування фінансовими ресурсами та оперативного реагування на фінансові труднощі. Реалізація принципу гнучкості управління дозволяє адаптувати управлінські рішення до реальних умов господарювання. Для цього необхідна належна обґрунтованість таких рішень, що забезпечує досягнення головної мети підприємства. Значущість прогнозування діяльності підприємства зростає, а наукова обґрунтованість показників фінансового потенціалу забезпечує цілісність і ефективність управління. Використання різноманітних фінансових інструментів дозволяє досліджувати окремі параметри фінансового потенціалу, встановлювати раціональні пропорції між ними та досягати економічного ефекту.

Принцип результативності спрямовує управлінські дії на досягнення позитивних фінансових результатів у фінансово-господарській діяльності підприємства.

Ефективність використання цього принципу вимірюється показниками

фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Досягнення ефективності управлінських дій можливе за умови врахування особливостей економічного та фінансового обороту підприємства, його адаптивності до умов функціонування.

Стратегія управління фінансовим потенціалом підприємства має ґрунтуватися на ефективному використанні продуктів фінансового ринку, що забезпечують перетікання грошових коштів. Важливим завданням є оптимізація фінансових потоків для максимізації прибутку. Для цього підприємству необхідно розробляти та впроваджувати відповідні фінансові стратегії.

Отже, комплексний підхід до управління фінансовим потенціалом підприємства, що базується на взаємопов'язаних принципах гнучкості, наукової обґрунтованості та результативності, дозволяє забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, фінансову стійкість та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Складові стратегії управління **фінансовим** потенціалом підприємств

Джерело: Сформовано автором

Грунтуючись на створенні і впровадженні підходів та інструментів фінансового менеджменту, рекомендується визначити стратегії управління фінансовим потенціалом як систему цілей і перспективних дій. Ця система формує певний план придбання, накопичення і розподілу фінансових ресурсів. Варто зазначити, що діяльність підприємств харчової промисловості специфічна, тому окремі підприємства, взяті для дослідження, мають свої власні точки фінансово-економічної рівноваги, які є розрахунковим значенням. Стан даної фінансової можливості характеризується наявністю поточної платоспроможності та початкового рівня фінансової стабільності.

Основним принципом роботи в рамках фінансової підтримки стратегічних ініціатив є досягнення балансу поточних і майбутніх цілей і

методів.

У ситуаціях, коли зовнішнє середовище відрізняється високою волатильністю і конкуренцією, для визначення потенціалу ресурсів все частіше використовуються ресурсно-імовірнісні підходи, що дозволяє оцінити здатність підприємств ефективно використовувати ресурси під впливом змін ринкової кон'юнктури і досягати очікуваних результатів. Варто відзначити, що ресурсний потенціал кожного виду відповідає впливу конкретного виду на конкурентоспроможність підприємства. У ринкових умовах конкурентоспроможність може бути досягнута за рахунок взаємодії різних елементів ресурсного потенціалу.

Таким чином, можна запобігти нераціональному розподілу фінансових ресурсів на різні види корпоративної діяльності. Зокрема, якщо зосередити на інвестиційній діяльності більшу частину капіталу, це може викликати проблеми з фінансуванням звичайних видів діяльності підприємства. У фінансовому менеджменті такий стан характеризується як "дефіцит поточної ліквідності", в результаті якого порушується стабільне фінансування поточного бізнесу і знижується прибутковість бізнесу. Така ситуація негативно позначається на платоспроможності та фінансової стабільності підприємства.

Виходячи з наданої інформації, можна виділити ключові критерії для оцінки стійкості підприємства:

1. Конкурентоспроможність - здатність підприємства ефективно функціонувати та розвиватися на ринку, протистояти конкурентам.
2. Ефективність виробничої діяльності - забезпечення високої продуктивності та якості виробничих процесів.
3. Фінансова стабільність - здатність підприємства підтримувати оптимальну структуру капіталу, платоспроможність, ліквідність.
4. Адаптивність до змін ринкового середовища - гнучкість в реагуванні на трансформації зовнішніх умов.
5. Ділова активність - ефективність використання ресурсів, темпи розвитку бізнесу.

Варто зазначити, що стійкість підприємства забезпечується виконанням встановлених нормативних вимог щодо організації виробничих процесів. Стабільне функціонування досягається при належному рівні контролю над критично важливими операціями та структурами навіть за умов зміни зовнішніх факторів.

Оцінка стійкості підприємства має ґрунтуватися на комплексному аналізі кількісних і якісних показників, що характеризують поточний стан та дозволяють прогнозувати подальший розвиток з урахуванням внутрішніх та зовнішніх змін. Складність полягає у відсутності єдиного інтегрального показника, тож необхідно застосовувати систему взаємопов'язаних індикаторів.

Таким чином, формалізована система оцінки стійкості підприємства, що базується на структурованому аналізі ключових критеріїв, дозволить спростити інтерпретацію реальної економічної ситуації та виробити обґрунтовані управлінські рішення.

ВИСНОВКИ

У дослідженні представлено теоретичне узагальнення системи оцінки та управління фінансовим потенціалом бізнесу. За результатами дослідження були зроблені наступні висновки:

1. Потенціал-це фундаментальний елемент бізнесу, який об'єднує цілі, рушійні сили та ресурси розвитку. Поняття "потенціал" слід розглядати на основі наступних підходів до його вивчення: ресурсний підхід, соціально-економічний підхід, виробничий підхід, управлінський підхід, програма як механізм об'єднання і перетворення фінансових ресурсів і можливостей, а також заходів, що забезпечують ефективне функціонування підприємства і досягнення стратегічних цілей з урахуванням реального впливу зовнішнього середовища. Їх використання. Краще розібратися у всіх фінансових можливостях.

2. Фінансовий потенціал-це складна економічна система, що характеризується певними характеристиками. Зміст нарощування потенціалу підприємства можна описати як процес визначення і створення можливостей для різних підприємців, виділення їх структурних елементів і пошуку конкретних організаційних форм, спрямованих на стабільний розвиток і ефективне відродження. Тобто процес формування потенціалу підприємства є складовою частиною економічної системи з притаманними їй певними закономірностями: цілісністю, інтеграцією, комунікацією, ієрархією і рівністю.

3. Виявлені фактори формування фінансового потенціалу та їх непрямий і прямий вплив на структурні елементи враховують специфіку функціонування підприємства. Фактори формування та використання фінансового потенціалу враховуються відповідно до формування та використання фінансових ресурсів.

4. Використовуючи 4 стандартних аспекти (Фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання, зростання), балансова система показників, сформована для оцінки фінансового потенціалу підприємства, забезпечує

обґрунтовану оцінку фінансового потенціалу підприємства. Найбільш ефективними показниками для аналізу є такі показники, як норма прибутку на капітал, коефіцієнт фінансової незалежності, абсолютна, поточна і загальна ліквідність.

5. Удосконалені технології аналізу та оцінки фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості дозволяють визначити рівень фінансового потенціалу підприємств з низьким рівнем цього потенціалу. Рекомендується впроваджувати сучасні методи та інструменти фінансового менеджменту, підвищувати кваліфікацію персоналу, що займається фінансовим менеджментом, використовувати програмні продукти для автоматизації процесу фінансового менеджменту, створювати фінансові та економічні відділи в організаційній структурі і чітко визначати їх функції в області фінансового менеджменту.

6. Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що заснована на рейтинговому оцінюванні за бальною системою, дозволяє визначити фінансово-економічний стан підприємства харчової промисловості. Цей метод дає інвестору змогу отримати кількісний результат, прийняти рішення щодо вибору об'єкта інвестування та досягти позитивного ефекту від впровадження інвестицій.

7. Пропонована система методологічних підходів до нарощування фінансового потенціалу, яка використовує нормативно-правові, інформаційні та фінансові методи, а також важелі впливу для нарощування фінансового потенціалу, сприяє його зростанню.

8. Основні принципи організації управління фінансовим потенціалом підприємства, які є взаємопов'язаними і взаємодоповнюваними, забезпечують цілісність, безперервність в часі та просторі, гнучкість (пружність), наукове обґрунтування основних показників ефективності управління та адаптацію до специфіки діяльності підприємства. Вони визначають як загальні вимоги до організації цього процесу, так і особливості фінансових можливостей.

9. Процес формування стратегії управління фінансовим потенціалом

включає діагностику та прогнозування фінансового потенціалу підприємства, стратегічне та тактичне планування, вибір ефективних фінансових інструментів для інвестиційних рішень, управління фінансовими ризиками, податкове планування, організаційно-правове оформлення та подальше управління фінансовими потоками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І. В. Аналітична оцінка фінансових результатів діяльності підприємств житлово-комунального господарства [Електронний ресурс] / І. В. Абрамова, О. Ф. Кирилович // *Наукові горизонти*. 2019. № 9. С. 13-19.
2. Адонін С. В. Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення [Електронний ресурс] / С. В. Адонін, Ю. М. Калашнікова // *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2020. Вип. 4. С. 155-160.
3. Андренко О. А. Інтегральна оцінка фінансового стану та кредитоспроможності комунальних підприємств України [Електронний ресурс] / О. А. Андренко, О. С. Мордовцев, С. М. Мордовцев // *Бізнес Інформ*. 2020. № 6. С. 116-122.
4. Бардаш С. В. Роль фінансового контролю в забезпеченні фінансової стабільності підприємств в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / *Ефективна економіка*. 2023. № 2.
5. Баришевська І. В. Оцінка фінансового стану сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / І. В. Баришевська, В. М. Гуртовенко // *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2015. № 4. С. 116-122.
6. Бондарук Т. Г. Діагностика фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємства в системі фінансового менеджменту [Електронний ресурс] / Т. Г. Бондарук, І. В. Заїчко, І. С. Бондарук // *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2022. № 1-2. С. 62-75.
7. Блащак Б. Я. Основні наукові підходи до процесу формування потенціалу підприємства // *Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль, 2019. С. 91-93.14.*

8. Блащак Б. Я. Дослідження структури капіталу у контексті управління фінансовим потенціалом підприємства // Розвиток науки в ХХІ столітті :зб. статей ЛІІ Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : НІЦ «Знання», 2019.С. 13-21.
9. Блащак Б. Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія : *Економіка і управління*. 2019. Т. 30 (69), № 3. С. 74-78
10. Бражна Л. В. Аналіз розвитку та фінансового стану підприємств у воєнний період [Електронний ресурс] / *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2. С. 79-85.
11. Брюховецька Н. Ю., Іваненко Л. В. Фактори и показатели инвестиционной активности предприятий и добавленной стоимости в Украине // *Бізнес Інформ*. 2018. № 4. С. 74-80.
12. Вакулик Д. А. Аналіз фінансового стану підприємства та його взаємозв'язок з управлінським обліком [Електронний ресурс] / Д. А. Вакулик, І. Д. Лазаришина // *Економіка і управління бізнесом*. 2022. Т. 13, № 4. С. 28-41.
13. Виговська Н. Г. Оцінка фінансового потенціалу підприємств ІТ-галузі в Україні [Електронний ресурс] / Н. Г. Виговська, А. Ю. Полчанов, І. В. Литвинчук, О. А. Виговська, О. Ю. Полчанов // *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 3. С. 81-86.
14. Витвицька У.Я., Штим Ю.В. Рейтингова оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 30(4). С. 70-74.
15. Власова Н. О. Оцінка впливу галузевих факторів на фінансові результати підприємств промисловості [Електронний ресурс] / Н. О. Власова, О. О. Носирєв // *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 394-402.
16. Власова Н. О. Оцінка впливу факторів внутрішнього середовища на фінансові результати підприємств промисловості [Електронний ресурс] / Н. О. Власова, Т. В. П'ятак // *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 235-243.
17. Волошина-Сідей В. В. Вдосконалення системи збалансованих

показників управління фінансово-економічним станом підприємства [Електронний ресурс] системного підходу в економіці. 2020. Вип. 6. С. 96100.

18. Вольська В. В. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. Житомир: Полісся, 2012. 172 с.

19. Ганін В. І. Оцінка системи управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / В. І. Ганін, Р. М. Алекперов // *Молодий вчений*. 2020. № 11(2). С. 149-152.

20. Гнип Н. О. Формування фінансового потенціалу підприємства за джерелами фінансування. *Інноваційна економіка*. 2011. №5. С. 270-274.

21. Горова О. О. Визначення таксономічного показника рівня розвитку для оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Управління розвитком*. 2012. № 12 (133). С. 109-112.

22. Горовий Д. А. Фінансові інструменти мінімізації ризиків в управлінні рухом оборотного капіталу. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : *Зб. наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожного університету*. 2015. №3 (10). С. 148-154.

23. Горовий Д. А. Прояви синергетичного та анергетичного ефекту при формуванні віртуального капіталу підприємства шляхом угод злиття та поглинання. *Зб. наук. праць Черкаського державного технологічного університету*. Черкаси : ЧДТУ, 2013. Вип. 34. С. 239-244.

24. Гринчуцький В. І. Конкурентоспроможність персоналу промислових підприємств регіону // В. І. Гринчуцький, С. А. Прохоровська. 2016. №3 (1). С. 80-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016

25. Гриньова В. М., Попов О. Є. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні. Харків : ХДЕУ, 2013. 323 с.

26. Державна служба статистики України. URL : <http://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfo.html>

27. Дикань Л. В. Стратегічне управління фінансовими ресурсами промислового підприємства. *Фінанси України*. 2008. № 3. С. 12-18.

28. Євдокімов Ф. І., Мізіна О. В. Дослідження категорії економічний потенціал промислового підприємства. *Наукові праці ДонНТУ*. 2014. № 75. 165 с.
29. Євсєєва О. О. Концептуальний підхід методології підготовки звітних даних у порівняльній вигляд при розрахунку показників фінансового стану [Електронний ресурс] // *Економічний простір*. 2022. № 178. С. 71-77.
30. Завідна Л. Д. Оцінка фінансового потенціалу підприємства готельного господарства [Електронний ресурс] // *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 109-114.
31. Ільченко В. Ю. Оцінка та прогнозування ефективності управління інноваційним потенціалом підприємства в умовах активізації ЗЕД, глобалізації, міграційної кризи та фінансово-економічних ризиків [Електронний ресурс] / В. Ю. Ільченко, С. П. Кобець, Г. В. Джегур, В. Ю. Бондар // *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 2. С. 48-54.
32. Калічава Т. Б., Щербина К. С. Дослідження фінансового потенціалу підприємства. URL: www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Economics/
33. Карпенко І. В. Інтегрована оцінка потенціалу підприємства в контексті управління його стійким розвитком. *Сталий розвиток економіки*. 2012. №4. С. 89-93.
34. Касич А. О., Канунікова К. О. Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 21-24.
35. Касич А. О. Теоретичні і методичні основи аналізу внутрішніх джерел фінансування інвестиційної діяльності. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3 (117). С. 243-250.
36. Квасницька Р. С., Тарасюк М. В. Структуризація потенціалу підприємств. *Вісник КНТЕУ*. 2017. №1. С. 73-82.
37. Коваленко Д. І. Фінансова стабільність підприємства: сутність та оцінка [Електронний ресурс] / Д. І. Коваленко, Т. С. Балига // *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2018. № 11. С. 8288.

38. Коваленко О. В. Особливості експрес-аналізу фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Коваленко, А. О. Лихойванова // *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. 2021. Вип. 1. С. 12-17.
39. Коваль Л. В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура. Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". *Логістика*. 2015. № 690. С. 59-64.
40. Ковтуненко К. В., Шаповал Я. В. Використання методів стратегічного аналізу для оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Економіка. Управління. Інновації*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2012_2_20
41. Костевич О. Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. Чернігів : ЧДТУ, 2010. Вип. 43. С. 54-59.
42. Круглянко А. В. Оцінка системи управління фінансами підприємства в умовах Інфляції [Електронний ресурс] / *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2019. Вип. 2. С. 147-158.
43. Кушнір Н. Б. Практичний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / Н. Б. Кушнір, М. В. Мельник // *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2023. Вип. 1. С. 66-76.
44. Лиса О. В. Деякі аспекти управління фінансовим станом підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Лиса, Д. Д. Маєр // *Бізнес-навігатор*. 2020. Вип. 5. С. 179-183.
45. Литвин Б.М. Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: «ХайТек Прес», 2016. 336 с.
46. Малій О. Г. Прогнозування фінансового стану підприємства та діагностика банкрутства [Електронний ресурс] / О. Г. Малій, Т. Ю. Ріяка // *Креативний простір*. 2023. № 11. С. 55-57.

47. Марусяк Н. Л. Оцінка фінансової стійкості лісогосподарського підприємства [Електронний ресурс] / Н. Л. Марусяк, А. В. Харовська // *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 3. С. 72-79.

48. Масюк Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємства і напрями її забезпечення [Електронний ресурс] / *Вісник Львівського національного аграрного університету. Економіка АПК*. 2021. № 28. С. 67-73.

49. Набатова Ю. О. Оцінка фінансової діяльності підприємства: розробка заходів щодо покращення стану та запобігання можливості банкрутства [Електронний ресурс] / Ю. О. Набатова, Н. В. Гурська // *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2021. № 12(3). С. 53-59.

50. Нагорний П. Д. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством [Електронний ресурс] / П. Д. Нагорний, Д. С. Базюк // *Трансформаційна економіка*. 2023. № 1. С. 44-49.

51. Назаренко С. П. Концептуальні основи сценарного аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання [Електронний ресурс] / С. П. Назаренко, К. В. Безверхий, К. О. Назарова // *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 4. С. 84-89.

52. Параниця Н. В. Оцінка фінансової стійкості підприємства на основі імітаційної моделі [Електронний ресурс] / Н. В. Параниця, О. С. Буличов, О. М. Охмак // *Економічний вісник. Серія : Фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 4. С. 166-174.

53. Паянок Т. М. Загальна оцінка фінансового стану підприємства: теоретичні та практичні підходи [Електронний ресурс] / Т. М. Паянок, А. М. Савченко, А. М. Морозюк // *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 88-94.

54. Пілецька С. Т. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства в системі актикризового управління [Електронний ресурс] // *Економічний аналіз*. 2016. Т. 23, № 2. С. 139-145.

55. Рак Р. В. Управління фінансовою стійкістю комерційного підприємства в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / Р. В. Рак, А. А.

Раєнок // *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2023. № 9. С. 24-31.

56. Самодай В. П. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства [Електронний ресурс] / В. П. Самодай, Ю. П. Машина, І. В. Нечвоглед // *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 1. С. 145-149.

57. Стецюк П. А. Теоретичні та практичні аспекти організації планування фінансового потенціалу підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 4. С. 12-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/естебі_2017_4_4

58. Татар М. С. Обліково-діагностична база аналізу впливу ефективності використання основних фондів на фінансовий стан суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / М. С. Татар, А. В. Єрмакова // *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2022. № 1. С. 175-186.

59. Томашук І. В. Оцінка фінансового забезпечення функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / І. В. Томашук, І. Томашук // *Modern economics*. 2022. № 34. С. 104-115.

60. Чобіток В. І. Розробка стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств / В. І. Чобіток, О. В. Астапова // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 49. С. 160-165. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp>

61. Юдіна С. В. Підходи логіки до діагностики фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / С. В. Юдіна, Д. О. Захаров, С. С. Кіщенко // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 35. С. 83-88.